

Gör du dig intelligent? Del I

Varför har det nästan blivit ett skällsord att kalla någon intelligent? Som om det är en elitisk stämpel, som egentligen beskriver alla andra som mer dumma? Troligtvis beror det på gamla tiders (vansinniga) intelligenstest, som mer eller mindre utgick från matematiska formler, och som nuförtiden bestämt förkastas. Vi är alla intelligenta! Eller snarare; vi kan alla bli intelligenta!

Fil dr Sophia Lövgren, www.visionarylif.se, www.solrosen.de

Intelligens är ett mångfacetterat ord, och står egentligen för många saker. Grovt förenklat kan vi säga att det är ett sammanfattat mått på hur bra vi klarar att lösa problem. Och vi kan alltså lösa problem av många olika slag; matematiska, sociala, fysiska, rumsliga osv. Begreppet intelligens har därmed kommit att utvecklas, från att från början ha definierats som nästan enbart en logisk-matematisk talang till att innefatta mer eller mindre hela vårt komplexa liv. Forskaren Raymond Cattell delade in vår intelligens i två huvudtyper:

- Flytande intelligens som utgör vår förmåga att hantera situationer och information vi har liten erfarenhet av. Här används vårt arbetsminne.
- Kristalliserad intelligens som utgör vår förmåga att använda vår erfarenhet och vår inlärd kunskap i vardagen. Här används vårt långtidsminne.

Kristalliserad intelligens brukar öka med åldern, eftersom vi blir bättre på att använda den kunskap vi införskaffat tidigt i vårt liv. Dessutom är vårt långtidsminne mindre känsligt för skador från vårt åldrande, vilket arbetsminnet är. En annan, relativt gammal, indelning skapades av psykologen L.L. Thurstone, och utgår från förmågor i sju grupper:

- Språkförståelse: t.ex. ordförråd och förmåga att läsa.
- Språkförmåga: t.ex. när vi skriver.
- Nummer: att kunna lösa relativt enkla numeriska och aritmetiska problem.
- Spatial visualisering: möjlighet att visualisera och manipulera objekt.
- Induktivt resonemang: t.ex. slutföra nummerserier.
- Minne: förmåga att hålla saker i huvudet.
- Perceptuell hastighet: t.ex. förmåga att korrekturläsa snabbt.

Poängen med denna indelning är att människor kan prestera mycket högt på vissa förmågor och vara sämre på andra, vilket stämmer bättre överens med verkligheten än ett generellt intelligenstest. En vanligare, relativt ny, indelning av intelligens (som troligtvis inspirerats av Thurstone) utgår från pedagogik-professor Howard Gardners indelning:

- Vår lingvistiska (språkliga) intelligens visar sig i att vi har ett stort ordförråd, en god förmåga att tala, läsa och uttrycka oss i skrift och ett språköra (lätt för att lära oss främmande språk). Det kan till exempel visa sig i att vi tycker om att lösa korsord, skriva brev, är bra på att förklara sammanhang samt uppskattar korrekta formuleringar.
- Vår logisk-matematiska intelligens påverkar (förstås) vår matematiska kunskap, men också vårt logiska tänkande, vår förmåga att planera, hålla en tidsplan, ha kontroll på debet och kredit samt lätt för att uppskatta mått och vikt. Det visar sig i vår känsla för

logiska mönster och sammanhang, förklaringar och analyser, och strävan efter att kategorisera, klassificera, beräkna och pröva hypoteser.

- Vår spatiala (rumsliga) intelligens har att göra med ett välutvecklat lokalsinne, lätt att hitta vägen och lära kartor och diagram. Personer med stark spatial intelligens lägger märke till små detaljer i sin omgivning, har lätt för att föreställa sig abstrakta saker, uppskattar konst, mode och inredning (dvs. en känsla för färg, linjer, mönster och form) och har inga problem med att fickparkera.
- Vår kroppsliga-kinestetiska intelligens visar sig i att vi gärna arbetar med händerna, gärna använder vår kropp till idrott, dans och fysiska utmaningar och fysiskt provar oss fram för att lära oss nya saker. En person med stark kroppslig-kinestetisk intelligens är bra på att skruva ihop monteringsfärdiga möbler, handarbete, hobbyarbete, leka med barn, matlagning, och kommer bättre ihåg det som provats med händerna än det som bara beskrivits teoretiskt.
- Vår musikaliska intelligens påverkar vår förmåga att lyssna på och själv utöva musik, vår förmåga att uppfatta musik, urskilja olikheter, omforma musiken och uttrycka olika sorters musik. En person med stark musikalisk intelligens är bra på att känna igen melodier, slogans och sångverser, och har en känsla för rytm, tonhöjd, melodi och klangfärg i ett musikstycke.
- Vår interpersonella (sociala) intelligens har att göra med hur väl vi trivs med att vara tillsammans med andra människor och hur goda lyssnare vi är, hur vi kan trösta och vara lyhörda för andras problem. En person med stark interpersonell intelligens vill arbeta med andra människor, är bra på att leda och vägleda andra, medla vid konflikter, har stort tålamod och förmåga att uppfatta förändringar i humör (dvs. känslighet för ansiktsuttryck, röstlägen och gester). (Vissa kallar också detta för känslans intelligens.)
- Vår intrapersonella (reflekterande) intelligens visar sig i ett stort välbefinnande av att vara ensam och njuta av sitt egna sällskap. En person med stark intrapersonell intelligens har god förmåga att planera sin tid, förstår sina egna reaktioner och känslor, trivs med att arbeta självständigt eller helt själv, vet på förhand vad som är bra eller dåligt för den egna personen, når ställda mål, älskar att dagdrömma och fantisera samt reflektera över hur mycket nytta hon kan ha av sina erfarenheter. (Vissa kallar också detta för själens intelligens.)
- Vår natur-intelligens påverkar vår förmåga att kunna förstå sammanhang i naturen, en slags ekologisk förmåga, och vår instinktiva förståelse för naturen. Personer med natur-intelligens har ofta gröna fingrar och en fantastisk förståelse för djur, de vandrar på fritiden, är ofta djurägare och skickliga på att åtskilja olika trädslag, djurraser, blommor.
- Vår existens-intelligens har att göra med ett medfött intresse för de stora livsfrågorna. En person med stark existens-intelligens reflekterar mycket över livet och döden och diskuterar gärna religion och filosofi.

Fortsättning följer i del II.

Denna artikel är huvudsakligen en sammanfattning av ett kapitel av Sophia Lövgrens bok *Gudinnan och Holismen: Frigör din egen gudinna och styr ditt eget liv*.